

MĚSTA A MĚSTSKÉ PRÁVO

Jakub Razim

OBSAH:

- 13. století
- města a městská správa
- městské soudnictví
- městské právo
- prameny

„revoluční“ 13. století

- „privatizace“
- kolonizace
- rozvoj obchodu a řemesel
- peníze

Znaky města

■ institucionální pohled:

- mír
 - svoboda
 - právo
 - zřízení
-
- stavebně-his. pohled: areál, hradby
 - hosp.-sociální pohled: oddělení výroby a obchodu a převaha nad zeměděl., spol. diferenciací
 - funkcionální pohled: polit.-administrat., voj., ideolog., prod., směnná a kult fce

Založení města

- možnosti:
 - v návaznosti na starší sídelní útvary
 - na zeleném drnu
- povolení - panovník
- provedení - lokátoři

Druhy měst (dle vrchnosti)

- královská města (horní, věnná ...)
- poddanská města
- na pomezí: komorní města

Městské obyvatelstvo

- soc. stratifikace 3/4 vrstev: patriciát, střední vrstva, chudina
- pr. stratifikace:
 - plnoprávní – „trpí s městem“
 - poloprávní
 - bezprávní „lidé na okraji“
 - zvláštní postavení – „postranní práva“

Městská správa a soudnictví

- **vrchnostenský prvek:**
 - podkomoří/hofrychtář (soud.)
 - rychtář
 - zřízení: biřic, kat
- **samosprávný prvek:**
 - městská rada
 - purkmistr
 - konšelé + kmeti (magd. obl. pro soud.)
 - obec
 - cechy
- **kancelář: písař**
- **měst. soud:**
 - rychtář + konšelé
- **druhy soudů:**
 - zahájené
 - posudky
 - mimořádné
 - podkomořský
 - denní

Nalézací řízení u měst. soudů

- formalismus
- zásadně bezplatnost
- **do 1627/8 ústnost** x litoměř. obl. silné prvky pís.
- evidence v měst. knihách
- **oprav. prostředky → apelace**
- **fáze:**

1. předvolání žalovaného

- úst. obeslání zřízencem
- soud. citace → hrozba kontumace, předvedení

2. přelíčení

- oficiální zahájení (dle formy)
- rychtář → zahájení jednání
- sluha → vyvolávání stran dle pořadu
- vstup stran do „šraňků“
- přednesy stran/řečníků →
 - **žaloba** (prostá x důrazná s dk)
 - **odpověď (přísaha) žalovaného → LC**
 - přiznání (úplné, část.)
 - popření (bez anebo s odův.)
 - střídání stran v proslovech
 - žádost o odklad
- dokazování dle ortelu (kdo co dokazuje?)

3. konečný ortel při posl. stání: hodnocení dk a podle toho jednomyslný rozsudek, jinak vyš. instance

Vykonávací řízení u měst. soudů

- jednodušší a rychlejší exekuce
- **zajištění majetku obstavením („přípověď“)**
- **trojí rozkaz**
 - 3 x výzva k dobrovolnému splnění
 - počátek: rozsudek v nalézacím řízení („první rozkaz“)
 - postupné zkracování pariční lhůty

■ formy:

▪ nejprve: osobní

- zatykač → dlužnické vězení

▪ poté: mobiliární

- zvod → uvedení v držbu dlužníkovu majetku
- prodej dluž. majetku věřitelem
- přisouzení dluž. majetku do vlastnictví věřitele
- prodej dluž. majetku ve veřejné dražbě (převzato z ciziny v mladší době)

Apelační soud (Adamová)

- zřízen instrukcí Ferdinanda I. 1548 → **král. soud**
- **odvolací soud pro král. města** → větš. závažnější věci, zákaz odvolání do ciziny, soudní poplatky, podle nerealizovaného plánu měla jít odvolání od všech soudů
- od 1651 připojena zahr. lenní agenda
- rozhodnutí do 1 měsíce
- apelační sys. → zrušení, potvrzení, změna pův. rozhodnutí
- **všeobec.** → ZKČ
 - civ. + trest.
 - měšťané, obyv. měst, měst. majetek
- doplňková trest. pravomoc nad poddanými
- **zásada** → **hmota: odvolací soud aplikuje stejné právo jako soud prvoinstanční**
 - proces: ŘKP → písemnost

- **byrokrat. organizace** → placení, králi odpovědní soud. radové
→ nepřetržité zasedání, vázanost pobytu radů na Phu
- **složení:**
 - prezident
 - radové: páni + rytíři + šlechta + **doktoři práv**
- od 1628 povinná justiční zkouška
- jednací řeč: Č a N
- **činnost:**
 - **rozhodování o odvolání:** hlasování v kolegiu → od nejstaršího k nejmladšímu, prostá většina, prezident dirimuje → **unifikace měst. práva dle praž. vzoru**
 - **rozhodování o rozkladu:** vysvětlení nejasností ve vlastním rozhodnutí
 - **poskytování naučení nižším soudům**
 - **slepé rozsudky** → pomoc nižším soudům ve zvláště složitých případech → do 1575 anonymizované rozhodnutí v předložené věci jako vodítko
- **mimořád. opravný prostředek:** revize k panovníkovi před komorní soud, po 1627 před čes. dvorskou kancelář

Městské právo

■ obsah:

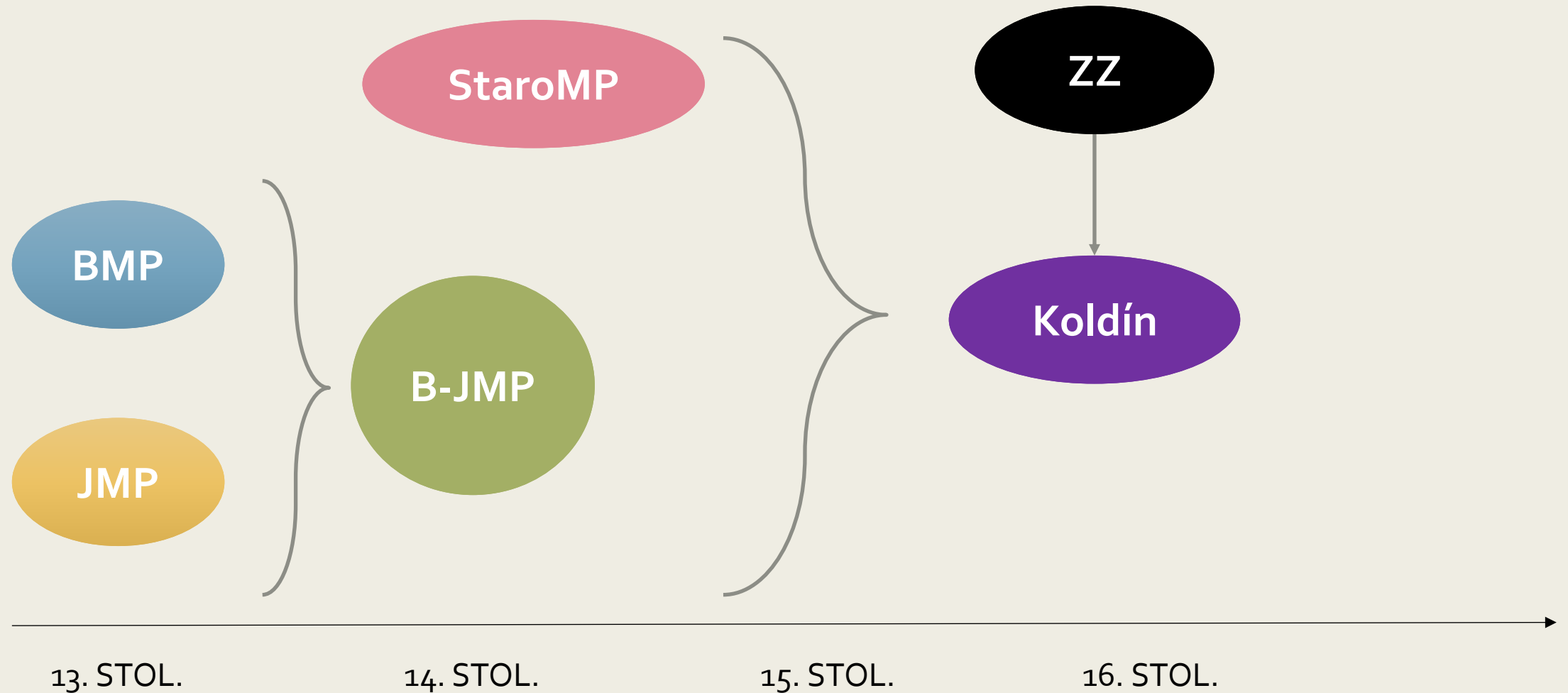
- oprávnění a svobody navenek
- právo platné uvnitř města, dle něžž se rozhoduje na měst. soudu
- zřízení

■ hlavní oblasti:

- jihoněmecké
- severoněmecké (Magdeburg)

■ fragmentární (materiální i procesní)

Vývoj městského práva (Štěpán)

Městské knihy (Vojtíšek)

- **vedené měst. úřady** (u nás od 13. stol.)
- **k úřed. potřebám**
- **k pojištění práv města a měšťanů** (nemovitosti)
- v obecní truhle
- role osobnosti měst. písařů
- „dualismus knihovnictví“: rychtářův měst. soud (soudní knihy) → samosprávná měst. rada (radní knihy)
- **typologie**
 - záležitosti města: zákonodárství, finance, správa
 - záležitosti měšťanů: spor. a nesp. soudnictví (civ. a trest.)
- právo nalézané + právo psané = „živé“ právo

BMK

- záměr **notáře Jana**: vytvořit pro domácí praxi **pomůcku**, která by svým obsahem odpovídala principům nalézání práva a celý proces co nejvíce usnadňovala
- základem dnes nedochovaná **kniha sentencí**, z níž čerpal a kterou doplnil o své komentáře
- materie seřazena abecedně, bez věcné souvislosti
- vznik 1355-1357
- 3 zdroje:
 - *právo udělené – privilegia*
 - *samostatně tvořené právo – statuta, nálezy*
 - *práva cizí – římské, kanonické*
- přítomnost ŘP v PK je záměrným a promyšleným dílem x ŘP nebylo prostředkem k soustavnému doplňování knihy

Brikcí z Licka (*asi 1488, + 1543)

- z měšťan rodiny v Kouřimi
- studium na **art. fakultě UK** (Bc., Mgr.)
- **„kariéra“**: univ. mistr a pokladník na UK → písařství NMP → rada SMP
- výhodné sňatky → mezi měšťany SMP, přátelství se vzdělanci (Hájek z Libočan)
- **1523 členem stav. komise pro redakci měst. zřízení**
- nábož. spory na praž radnici → exil v Kutné Hoře → mezi měšťany KH, jako měst. písař začíná pracovat na soupisu měst. práva
- stoupenec Habsburků → erb a predikát „z Licka“ (Kouřimsko = his. kraj Zličanů) → návrat do SMP, písař komorního soudu
- **1531 Práva městská** → **základ** z lat. rkp. brněn. a jihlavských nálezů z archivu SMP a KH (Brikcí pokládal ze „pražské“ právo) → překlad do ČJ (písař Bartoš) a redakce

Koldín (*1530, +1589)

- klatov. měšťan. rodina
- studium na klatov. měst. škole a pak na **art. fakultě UK** (Bc., Mgr.)
- **„kariéra“**: rektor a učitel klas. jazyků na měst. škole u Sv. Jindřicha → univ. mistr na UK → písařství NMP → kancléřství, správa sirotčích peněz a rada SMP
- výhodné sňatky → mezi nejbohatšími měšťany, městské právo SMP
- člen human. spol. *Sodalitas literaria*
- 1557 erb a přídomek „z Koldína“
- **50. léta 16. stol. v komisi pro soupis měst. práva**
- **tendence**: kodifikace, unifikace měst. pr., aproximace pr. měst. a zem.
- **1579 Práva městská království českého** → **základ** soubor brněn. nálezů v archivu SMP (*Manipulus*), pražská *Liber vetustissimus* („Práva konšelská“), ZZ aj.